

# ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права

Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Декан факультету міжнародних відносин та права

Віталій ТРЕТЬКО

2022 р.

## СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Компаративістичні дослідження в освіті**

Освітньо-наукова програма **Освітні, педагогічні науки**

Рівень вищої освіти **третій (освітньо-науковий)**

### Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(и)	Бідюк Наталя Михайлівна
Профайл викладача	<a href="https://angl.khmnu.edu.ua/bidyuk-natalya-myhajlivna/">https://angl.khmnu.edu.ua/bidyuk-natalya-myhajlivna/</a>
E-mail викладача(ів)	biduknm@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	
Сторінка дисципліни в ІСУ	<a href="https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=7864">https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=7864</a>
Навчальний рік	2022-2023
Консультації	Очні: середа, 3-4 пара, 4-427 онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

### Характеристика дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю		
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Аудиторні заняття							Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Залік	Іспит
						Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття						
Д	1	2	4	120	54	18		36		66			-	+	
З	1	2	4	120	12	4		8		108			-	+	

### Анотація дисципліни

Дисципліна «Компаративістичні дослідження в освіті» спрямована на формування системи знань та умінь пошуку загального й специфічного в освітньо-виховних системах різних країн, виявлення прогресивних (конструктивних) ідей та обґрунтування науково-методичних рекомендацій (напрямів) щодо удосконалення освітньо-виховного процесу у вітчизняному досвіді. Зміст дисципліни орієнтовано на: розширення фахового світогляду щодо історичного розвитку та взаємозв'язку педагогічної компаративістики з іншими науками; збагачення фахового потенціалу знаннями світових надбань і тенденцій розвитку освітньо-виховних систем у вітчизняному і зарубіжному досвіді; збагачення поняттєво-категоріального апарату; розуміння сутності та методології сучасного компаративістичного дослідження; набуття практичних умінь та навичок організації міждисциплінарного дослідження в галузі освіти/педагогіки з широким використанням автентичних джерел та інформаційних ресурсів; формування мотивації до компаративно-дослідницької діяльності в сфері освіти /педагогіки; розвиток творчого мислення, навичок міжособистісної взаємодії, організаційних, проєктувальних умінь; формування досвіду самостійного і творчого аналізу й оцінки соціально-педагогічних явищ в різних країнах; формування міжкультурної компетентності для здійснення науково-дослідної діяльності в умовах українського й світового освітнього простору.

Під час викладання дисципліни використовуються такі форми, методи, технології і засоби навчання: інтерактивна лекція-дискусія з елементами проблемності, практичне заняття, бесіда, мозковий штурм, самостійна робота; інформаційно-комп'ютерні технології (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище Moodle, платформа YouTube), мультимедіапрезентація.

**Пререквізити:** філософія науки; академічна мовна культура дослідника; іноземна мова за академічним спрямуванням; інформаційні технології в наукових дослідженнях; виховні і дидактичні концепції в історичному вимірі.

**Кореквізити:** іноземна мова: іншомовна комунікація; методологічні засади педагогічних досліджень; педагогічна творчість, педагогічна (викладацька) практика.

### Мета і завдання дисципліни

**Мета дисципліни.** Формування педагога-дослідника нової генерації, який володіє методологією порівняльно-педагогічного дослідження, зокрема здатен виявляти і порівнювати особливості й закономірності розвитку освітньо-виховних систем різних країн з метою обґрунтування конструктивних ідей зарубіжного досвіду та їх творчого впровадження у вітчизняну освітню практику.

**Завдання дисципліни.** Формування у здобувачів здатності *орієнтуватися* в теоретико-методологічних концепціях зарубіжної і вітчизняної педагогічної освіти, визначати механізми пізнання педагогічної дійсності; здійснювати аналіз та систематизацію джерельної бази освітніх систем різних країн світу з метою виявлення глобальних закономірностей і тенденцій розвитку освіти та врахування їх специфіки у вітчизняній освіті / педагогіці; *виявляти* суперечності і тенденції сучасного та перспективного розвитку вітчизняної освіти на основі аналізу досягнень і недоліків у зарубіжному педагогічному досвіді; *аналізувати і порівнювати* освітньо-виховні системи країн різних континентів, педагогічні теорії, статистичні факти, явища; *узагальнювати і робити висновки* про стан розвитку зарубіжних освітньо-виховних систем; *визначати* можливості і умови запозичення зарубіжного досвіду у вітчизняну освітню практику; *розробляти та використовувати* уніфіковані, науково обґрунтовані критерії об'єктивного порівняння систем освіти різних країн (виявлення досягнень і недоліків, специфічних відмінностей та подібних рис); *здійснювати* наукові дослідження з актуальних проблем педагогічної компаративістики; *розробляти* науково-обґрунтовані пропозиції щодо можливих шляхів впровадження результатів міждисциплінарних педагогічних досліджень в освітню практику України; *самовдосконалювати* набуті знання й уміння для успішної реалізації науково-педагогічного потенціалу із професійною метою.

### Очікувані результати навчання

Здобувач, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *пояснювати* сутність та основні методологічні засади компаративістичних досліджень з педагогіки; *оперувати* базовими категоріями та поняттями педагогічної компаративістики; *використовувати* наукові та практичні досягнення з порівняльної педагогіки в науково-дослідницькій діяльності; *володіти* методологією міждисциплінарних компаративістичних досліджень з педагогіки з дотриманням вимог академічної доброчесності; *оцінювати* можливості й умови запозичення зарубіжного досвіду у вітчизняну освітню практику; *вивчати, узагальнювати і впроваджувати* у практику прогресивний вітчизняний і зарубіжний педагогічний досвід; *використовувати* інформаційні та комунікаційні технології для здійснення компаративного дослідження; *демонструвати* практичні уміння організації міждисциплінарного дослідження в галузі освіти/педагогіки з широким використанням автентичних джерел та інформаційних ресурсів; *узагальнювати і робити висновки* про стан розвитку зарубіжних та вітчизняних освітньо-виховних систем; *творчо використовувати* набуті знання й уміння для удосконалення освітньо-виховного процесу та успішної реалізації науково-педагогічного потенціалу.

### Тематичний план дисципліни і календар його виконання

Номер тижня	Номер теми	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота		
				Зміст	Години	Література
1	1	Педагогічна компаративістика як самостійна галузь наукового знання. Зв'язок з іншими науками. Предметне поле, ключові поняття, цілі, завдання педагогічної компаративістики.	Мета і завдання педагогічної компаративістики, її місце в структурі педагогічної науки. Основні категорії.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 1.	3	О: [1; 6; 7; 12; 18]; Д: [18; 19; 31]
2			Зв'язок педагогічної компаративістики з іншими науками.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 2.	3	

3	2	Історичні етапи розвитку педагогічної компаративістики.	Становлення та розвиток педагогічної компаративістики в різні історичні періоди у світі. Видатні персоналії в галузі педагогічної компаративістики	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 3.	3	О: [1;2; 6; 7; 12; 18]; Д: [12; 18, 19; 31]
4			Зародження компаративістичних студій в Україні.	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 4.	3	
5	3	Методологія компаративістичних досліджень в галузі освіти / педагогіки. Наукова та академічна доброчесність в світовому науково-педагогічному просторі.	Методи порівняльно-педагогічних досліджень. Аналіз теорій і концепцій міждисциплінарних досліджень в галузі освіти / педагогіки.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 5.	4	О: [1;3;5; 6; 13; 14; 16; 17; 19; 24-27; 32] Д: [12; 18, 19; 24-27; 32]
6			Наукова та академічна доброчесність.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 6	3	
7	4	Планування й організація компаративно-педагогічних досліджень.	Компаративно-педагогічні дослідження в освіті. Актуальність проблематики досліджень.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 7.	3	О: [1;3;5; 6; 13; 14; 16; 17; 19; 24-27; 32] Д: [12; 18, 19; 24-27; 32]
8			Науковий апарат. Обґрунтування теми і задуму наукового дослідження. Джерельна база. Структура компаративно-педагогічних досліджень. Етапи роботи.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 8	4	
9	5	Сучасні тенденції розвитку освітньо-виховних систем: глобальний, європейський та національний виміри.	Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку освітньо-виховних континентальних систем (США, Канада, ЄС, Китай, Японія, Австралія).	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 9.	3	О: [1; 6; 7; 10; 12; 18; 19; 20]; Д: [5-11; 16-23]
10			Глобальні, національні та локальні особливості освітньо-виховних	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 10.	4	

			європейських систем			
11	6	Забезпечення якості освіти: світовий, європейський, національний та інституційний виміри.	Шляхи забезпечення якості освіти в європейському та світовому досвіді.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 11.	3	О: [8; 11; 12]; Д: [13; 22; 23]
12			Проблеми оцінювання якості освіти в Україні.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 12	4	
13	7	Модернізація та стандартизація систем вищої освіти: зарубіжний та український досвід.	Основні напрями реформування вищої освіти в розвинених країнах світу.	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 13.	4	О: [1; 6; 7; 8; 10; 12; 18; 19; 20]; Д: [5-11; 16-23]
14			Стандартизація вищої освіти в різних країнах.	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 14.	4	
15	8	Критерії порівняння освітньо-виховних систем	Обґрунтування критеріїв порівняння освітньо-виховних систем в світі та Україні.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 15. Розроблення моделі або схеми освітньо-виховної системи різних країн.	4	О: [1; 6; 7; 10; 12; 18; 19; 20]; Д: [5-11; 16-23]
16			Рівні (макрорівень, мезорівень та мікрорівень) та напрями порівняння освітньо-виховних систем.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 16. Розроблення порівняльної таблиці.	4	
17	9	Обґрунтування науково-методичних рекомендацій щодо використання прогресивних (конструктивних) ідей зарубіжного досвіду у практичній діяльності.	Розроблення науково-методичних рекомендацій щодо використання прогресивних (конструктивних) ідей зарубіжного досвіду у практичній діяльності.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до практичного заняття 17.	4	О: [1; 6; 7; 12; 18]; Д: [18; 19; 31]
			Презентування і захист науково-дослідницького завдання.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до практичного заняття 18.	6	

### Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу та навчальному плану. Здобувач зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвітати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять здобувач має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті здобувачем знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до «Положення про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті» (<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normativni-dokumenty/polozhennya/pro-poryadok-vyznannya-ta-perezarahuvannya-rezultativ-navchannya.pdf>). При виконанні практичних робіт з дисципліни здобувач має дотримуватися політики доброчесності. У разі виявлення плагіату, згідно «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в Хмельницькому національному університеті» (<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normativni-dokumenty/polozhennya/pro-systemu-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>), роботу буде повернено на доопрацювання та повторне проходження оцінювання.

#### Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. При оцінюванні знань здобувачів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; доповідь, наукові праці, мультимедіа презентація результатів індивідуальних досліджень (завдань). При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться усім опитуванням з усього матеріалу дисципліни.

#### Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна робота	Підсумковий контрольний захід
Практичні заняття	Індивідуальні завдання	Іспит
0,4	0,2	0,4

#### Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна робота	Підсумковий контрольний захід
Практичні заняття	Індивідуальні завдання	Іспит
0,3	0,3	0,4

Підсумкова семестрова оцінка виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав здобувач з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній здобувачем кількості балів.

#### Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	5	Зараховано	
B	4,25-4,74	4		<b>Відмінно</b> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків.
C	3,75-4,24	4		<b>Добре</b> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
D	3,25-3,74	3		<b>Добре</b> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
E	3,00-3,24	3		<b>Задовільно</b> – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	
F	0,00-1,99	2		<b>Задовільно</b> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
			<b>Незадовільно</b> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни	
			<b>Незадовільно</b> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.	

### *Питання для підсумкового контролю з дисципліни*

1. Педагогічна компаративістика як самостійна галузь педагогічної науки.
2. Предметне поле, ключові поняття, цілі, завдання педагогічної компаративістики.
3. Зв'язок педагогічної компаративістики з іншими науками.
4. Становлення та розвиток педагогічної компаративістики в різні історичні періоди у світі.
5. Сучасні тенденції розвитку педагогічної компаративістики в Україні.
6. Видатні персоналії в галузі педагогічної компаративістики.
7. Актуальні проблеми досліджень у галузі педагогічної компаративістики.
8. Методи і джерельна база порівняльно-педагогічних досліджень.
9. Теорії і концепції міждисциплінарних досліджень в галузі освіти /педагогіки.
10. Наукова та академічна доброчесність у педагогічній компаративістиці.
11. Планування й організація компаративно-педагогічних досліджень.
12. Глобальні, національні та локальні особливості освітньо-виховних систем (континентальні та європейські).
13. Система освіти США,
14. Система освіти Канади.
15. Система освіти Австрії.
16. Система освіти Великої Британії.
17. Система освіти Франції.
18. Система освіти Німеччини.
19. Система освіти Польщі.
20. Система освіти Угорщина.
21. Філософія освіти Китаю.
22. Система освіти Японії.
23. Система освіти Австралії.
24. Система освіти Скандинавії.
25. Напрями діяльності міжнародних культурно-освітніх організацій.
26. Забезпечення якості освіти в світі та Україні.
27. Основні напрями реформування вищої освіти в розвинених країнах світу та Україні.
28. Стандартизація вищої освіти в різних країнах.
29. Критерії порівняння освітньо-виховних систем.
30. Шляхи використання прогресивного зарубіжного педагогічного досвіду в Україні.

### *Рекомендована література*

#### Основна

1. Будник, О. Б. (2019). Порівняльна педагогіка: навчальний посібник [для студентів спеціальності 013 Початкова освіта]. 2-ге вид., доп і переробл. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М.
2. Коляда, Н.М. (2018). Педагогічна історіографія як складник історико-педагогічного дослідження. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2018-1-39-46>
3. Лавриченко, Н. (2006) Методологічні аспекти порівняльно-педагогічних досліджень. Шлях освіти, 2, 17-26.
4. Локшина, О. І. (2019) Компетентнісна освіта в Європейському Союзі – від ідеї до практики Життєва компетентність у контексті діалогу педагогічних культур: Україна – країни Європейського Союзу. с. 20-36. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722645>
5. Методологічні засади педагогічного дослідження : монографія (2013) Авт. кол. : Є. М. Хриков, О. В. Адаменко, В. С. Курило та ін. ; за заг. ред. В. С. Курило, Є. М. Хрикова. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».
6. Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів (2015) : хрестоматія / авторський колектив. За ред. О.І. Локшиної. К.: Педагогічна думка. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714839>
7. Бідюк, Н., Гомонюк, О., Купчишина, В., Сердюк, Ю. (2017). Порівняльна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ.
8. Сбруєва, А. А. (2004) Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.) : монографія. Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня»; Видавництво «Козацький вал».
9. Сбруєва, А. А. (2013). Порівняльна педагогіка : навч. пос. Вид. 3. Суми : Університетська книга.
10. Сбруєва, А. А., Чистякова, І. А., Самойлова, Ю. І. (2019). Організаційно- педагогічні засади діяльності інноваційних шкільних меж Великої Британії та США. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: [https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAJ&view\\_op=list\\_works&sortby=pubdate](https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate)
11. Сбруєва, А. А., Єременко, І. В. (2019). Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору. СумДПУ імені АС Макаренка. URL: [https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAJ&view\\_op=list\\_works&sortby=pubdate..](https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate..)
12. Сбруєва, А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти : навчальний посібник. Суми.

13. Сисоєва, С.О., Кристопчук, Т.Є. (2013) *Методологія науково-педагогічних досліджень*: Підручник Рівне: Волинські обереги.
14. Староста В.І., Товканець Г.В. (2015) *Методологія та методи науково-педагогічних досліджень*: навчально-методичний посібник. Мукачево: МДУ
15. Хриков, Є.М. (2015) Аналіз стану дослідженості наукової проблеми у галузі порівняльної педагогіки. *Український педагогічний журнал*, 4, 57-64.
16. Хриков, Є.М. (2017) *Методологія педагогічного дослідження*: монографія. Х.: ФОП Панов А. М.
17. Цюра, С. (2013) Особливості методології порівняльних досліджень. *Порівняльно-педагогічні студії*, 2–3, 7–13.
18. Чепіль, М. М. (2014) *Порівняльна педагогіка* : навч. посіб. К. : Академвидав.
19. Tatto, M. T., Burn, K., Menter, I., Mutton, T., & Thompson, I. (2018). *Learning to teach in England and the United States: The evolution of policy and practice*. New York, NY: Routledge.
20. Teichler, U. (2017) Internationalisation Trends in Higher Education and the Changing Role of International Student Mobility. *Journal of international Mobility*, 5, 177-216.

#### Додаткова

1. Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 року № 2145-VIII. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. *Голос України*» від 06 серпня 2014 р. № 148. (зі змінами).
3. Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” Постанова Кабінету міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/519-2020-%D0%BF#n2>
4. Біда, О. А., Кучай, О. В., Кучай, Т. П., Бідюк, Н. М. (2021). Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти Японії та країн Європейського Союзу (на прикладі Польщі) : монографія. Черкаси: видавець ФОП Бідюк Є.І.
5. Бідюк Н. М., Третьюк В. В. (2021) Підготовка докторів філософії в галузі освіти: досвід Великої Британії. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць, 60, 345-353. DOI: 10.31652/2412-1142-2021-60-345-352
6. Бідюк, Н. М. (2019) Кореляція внутрішньої мовної політики США в епоху глобальної комунікації. *Освіта для миру = Edukacja dla pokoju* : зб. наук. праць : у 2 т. / редкол.: Кремень В. Г., Коцур В. П., Ничкало Н. Г., Шльосек Ф. та ін. К.: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», Т.2. С. 575–589.
7. Бідюк, Н. М. (2018). Дистанційне навчання в системі післядипломної освіти Німеччини. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 50. С. 223-227.
8. Локшина, О. І. (2018) Джерельна база досліджень із порівняльної педагогіки в умовах трансформаційних процесів в освіті. Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому просторі України (1991–2017). Матеріали Всеукраїнського наук.-практ. Семінару ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, (сс. 20-21) м. Київ, Україна. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714113>
9. Локшина, О. І. (2018) До питання про використання зарубіжного досвіду: генеза методологічних підходів. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів*. Матеріали тез доп. VII міжнар. наук.-методол. семінару «Термінова поліграфія», (сс. 8-9) м. Київ – м. Хмельницький, Україна. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713996>
10. Локшина, О. І. (2018) Політика ЄС з розвитку науки та інновацій: орієнтири для України In: Імплементация европейских стандартов в українські освітні дослідження. Матеріали II Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти (15.06.2018 р., м Київ) «Трек-ЛТД», м. Київ – м. Дрогобич, Україна, стор. 90-93. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714275>
11. Локшина, О. І. (2018). Стратегічні орієнтири розвитку освіти: світовий вимір. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік (сс. 74-75). *Педагогічна думка*, м. Київ, Україна. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713934>
12. Ничкало Н. (2011). Порівняльна професійна педагогіка як галузь педагогічного знання. *Порівняльна професійна педагогіка*. Режим доступу: <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-7001-11.pdf>
13. Сбруєва, А. А. (2015) Єроінтеграційні процеси у сфері вищої освіти: механізми управління та виміри змін. *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти* : монографія. За ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, С. 31 – 52.
14. Сбруєва, А. А. (2015) *Розвиток вищої освіти в умовах глобальної фінансово-економічної кризи: європейський та американський контексти* В кн.: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти* : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. (сс. 10 – 31). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка.
15. Чистякова, І. А. (2015) Особливості формування готовності викладача вищої школи до роботи в умовах інтернаціоналізації освітнього простору. *Педагогічні науки* : теорія, історія, інноваційні технології, 6 (50), С. 461–476. Режим доступу: <http://library.sspu.sumy.ua/>; <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>.

16. Bartram, B. (2020) Exploring International and Comparative Education. In C.A. Simon & S. Ward A Student's Guide to Education Studies, London: Routledge, pp. 87-97. DOI:10.4324/9780429297212-11
17. Bidyuk N. (2016) Higher education globalization in the context of American guidelines. Comparative Professional Pedagogy. 4. 7–14.
18. Broadfoot, P. (2000) Comparative Education for the 21st Century: Retrospect and prospect. Comparative Education, Vol. 36, No. 3, Special Number (23): Comparative Education for the Twenty-First Century (Aug., 2000), 357-371. DOI:10.1080/03050060050129036
19. Cowen, R. (2020) Changing comparative education: interpreting foreigners, routinising research, and writing history, Comparative Education, 56 (1), 127-141, DOI: 10.1080/03050068.2020.1714332
20. EC European Commission. (2011) Report of Mapping Exercise on Doctoral Training in Europe 'Towards a Common Approach'. [https://eurlex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:52015XG1215\(02\)](https://eurlex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:52015XG1215(02))
21. EC (European Commission). (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030). [https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)](https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021G0226(01))
22. EC/EACEA/Eurydice. (2018). The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
23. European Policy Cooperation (ET2020 framework). (2020). The strategic framework for European cooperation in education and training ("ET 2020") is a forum allowing Member States to exchange best practices and learn from each other. Retrieved from: [https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework\\_en](https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_en)
24. Khakpour, A. (2012) Methodology of comparative studies in education Contemporary Educational Researches Journal 1, P. 20-26.
25. Klees, S. J. (2008) Reflections on Theory, Method, and Practice in Comparative and International Education Comparative Education Review, 52 (3), 301-328. <https://doi.org/10.1086/589978>
26. Lauterbach, U., Mitter W. (1998) Theory and methodology of international comparisons. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. URL: [www.cedefop.europa.eu](http://www.cedefop.europa.eu) > RR1\_Lauterbach
27. Manjari, A. 5 Important Methods Used For Studying Comparative Education <https://www.shareyouressays.com/knowledge/what-are-the-different-methods-used-for-study-of-comparative-education-answered/115571>
28. Manzon M. (2020) Towards a comparative history of comparative education a personal journey, Comparative Education, 56 (1), 96-110, DOI: 10.1080/03050068.2019.1701251
29. Noah, H. J. (1998) Doing comparative education: Three decades of collaboration. Hong Kong University, Comparative Education Research Centre.
30. Origins and Traditions in Comparative Education. (2019) Edited by Maria Manzon. Routledge.
31. Powell J. J. W. (2020) Comparative education in an age of competition and collaboration, Comparative Education, 56 (1), 57-78, DOI: 10.1080/03050068.2019.1701248
32. Takayama, K. (2020) An invitation to 'negative' comparative education, Comparative Education, 56(1), 79-95, DOI: 10.1080/03050068.20

### **Інформаційні ресурси**

1. Сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua>
2. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. – Режим доступу : <http://www.dnpb.gov.ua>
4. Сайт Національної парламентської бібліотеки України. – Режим доступу : <http://www.nplu.org>
5. Сайт Електронної бібліотеки Хмельницького національного університету. – Режим доступу : <http://lib.khmnu.edu.ua/>.
6. Модульне середовище для навчання ХНУ. – Режим доступу : <https://msn.khmnu.edu.ua/>.
7. Портал сучасних педагогічних ресурсів. – Режим доступу : <http://www.intellect-invest.org.ua>
8. Освіта.UA. – Режим доступу : <http://osvita.ua>
9. Інформаційний сайт мережі освітньої інформації ЄС EURYDICE: – Режим доступу : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
10. Інформаційний сайт Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО: – Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.
11. Інформаційний сайт Європейського центру вищої освіти CEPES: – Режим доступу : <http://www.cepes.ro>.
12. Інформаційний сайт Світової ради товариств порівняльної педагогіки. – World Council of Comparative Education Societies. Режим доступу : <https://wcces-online.org/>
13. Інформаційний сайт Інституту педагогіки НАПН України. Відділ порівняльної педагогіки. <http://undip.org.ua/structure/research%20units/>
14. Інформаційний сайт Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Відділ зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих. [ipood.com.ua/viddil-zarubijnih-sistem-pedagogichno-osviti-i-osviti-doroslih/](http://ipood.com.ua/viddil-zarubijnih-sistem-pedagogichno-osviti-i-osviti-doroslih/)
15. Інформаційний сайт Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Лабораторія зарубіжних систем професійної освіти і навчання. <https://ivet.edu.ua/labs/isvet>



16. Інформаційний сайт Української асоціації дослідників освіти (УАДО). Режим доступу : <https://www.uera.org.ua/uk/>

17. Інформаційний сайт Higher Education Special Interest Group. Режим доступу : <https://www.higheredsig.org/higher-education-institutes>.

18. Інформаційний сайт Comparative and International Education Society (CIES). Режим доступу : <https://www.cies.us/>

19. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE. Режим доступу : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.

20. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО (International Bureau of Education) на сайті інформаційної мережі ІВЕ : – Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.

21. Презентації освіти країн світу <https://ppt-online.org/150654>